

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра економіки та фінансів

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

В.Г. Грановська

«28» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інноваційний розвиток підприємства

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень

магістр

(бакалавр, магістр)

освітньо-професійна програма Професійна освіта (Економіка)

спеціальність 015 Професійна освіта

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

Економіка

(назва спеціалізації)

факультет

Економічний

(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни *«Інноваційний розвиток підприємства»* для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою *«Професійна освіта (Економіка)»* за спеціальністю *015 «Професійна освіта»*, спеціалізація *«Економіка»*.

Розробники: Петрова О.О., кандидат економічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол «1» від «27» серпня 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності *015 Професійна освіта (Економіка)*
Протокол № 1 від «27» серпня 2019 року

Схвалено на Вченій раді економічного факультету
Протокол №1 від «28» серпня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – <i>01 «Освіта / Педагогіка»</i> (шифр і назва)	Нормативна	
	Освітня програма – <i>015 «Професійна освіта (Економіка)»</i> (шифр і назва)		
Змістовних частин – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <i>Магістр з професійної освіти (Економіка)</i>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - <i>реферат</i>		2-й	2-й
Загальна кількість годин		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітньо-професійний рівень:	Лекції	
		8 год	-
		Практичні, семінарські	
		12 год	-
		Лабораторні	
		- год	-
		Самостійна робота	
		70 год	-
Індивідуальні завдання: год			
Вид контролю і форма контролю: залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни - формування системи теоретичних і практичних знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

Завдання дисципліни: вивчення механізмів управління інноваційним розвитком економічних систем, забезпеченням результативності формування та використання інноваційного потенціалу підприємств, ефективністю інвестування в інновації; набуття вмінь обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та альтернативні варіанти управлінських рішень.

Предмет дисципліни: закономірності, принципи, методи і процеси забезпечення інноваційного розвитку економічних систем за умов глобалізації економіки.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки магістрів. Теоретичною і методологічною базою вивчення дисципліни є: економіка підприємства, економічна теорія, фінанси, маркетинг, менеджмент, макроекономіка, мікроекономіка, стратегія підприємств, міжнародна економіка.

Після вивчення дисципліни студент набуває:

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

- Здатність розробляти та управляти проектами.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність приймати обґрунтовані рішення.

- Здатність до адаптації та дій в нових ситуаціях, генерування нових ідей (креативність) та знань.

Фахові компетентності (ФК):

- Здатність розуміти тенденції в освіті, структуру й цілі освітніх систем та бути в змозі визнавати їх потенційні наслідки.

- Здатність розпізнавати та реагувати на різноманітність студентів і складнощі освітнього процесу.

- Здатність використовувати електронне/дистанційне навчання та інтегрувати його в освітнє середовище.

- Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації.

- Здатність розробляти та викладати методики впровадження результатів наукових досліджень та пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності.

- Здатність до професійної комунікації в сфері педагогіки та економіки.

Програмні результати навчання за спеціальністю (ПРН):

- Уміти використовувати сучасні інформаційні технології та ресурси у професійній, інноваційній та/або науковій діяльності.

- Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних завдань.

- Обґрунтовувати ідеї та обирати інноваційні рішення, програмне забезпечення та інструменти у соціально-економічній та освітній діяльності.

- Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

- Знати сучасні організаційні форми здійснення інноваційної діяльності, її основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників;

- Знати методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку національних економік;

- Знати світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання;

- Знати інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					заочна форма					
		у тому числі					у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку.	12	1	1			10						
Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку.	11	1	2			8						
Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування.	13	1	2			10						
Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку.	13	1	2			10						

Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері	10	1	1			8					
Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій.	11	1	2			8					
Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	10	1	1			8					
Тема 8. Національні інноваційні системи.	10	1	1			8					
Всього	92	8	12			70					

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку

Поняття інновацій, їх вплив на економічну систему. Відмінність термінів «новація» і «інновація». Поняття інноваційної діяльності. Об'єкти інноваційної діяльності. Позитивний суспільний ефект інновацій. Цілі науково-технічного та інноваційного розвитку.

Типи розвитку економіки: екстенсивний тип розвитку, інтенсивний тип розвитку, інноваційний тип розвитку. Показники наукомісткості виробництва

Поняття економічного зростання. Причини циклічного розвитку економіки. Теорія "довгих хвиль" М. Д. Кондратьєва. Положення теорії Й. Шумпетера. Економічні цикли. Фази економічних циклів: криза, депресія, поживлення та піднесення. Причини економічних циклів.

Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку

Сутність інновацій. Класифікація інновацій Й. Шумпетера. Класифікація інновацій: за змістом діяльності, за сферою внесення змін, які вони викликають, за сферою застосування, за масштабом новизни, за видом одержуваного ефекту, за ступенем матеріальної відчутності, за стимулу появи (джерелу). Концепція життєвого циклу інновацій. Етапи життєвого циклу інновації: етап розроблення, етап виведення на ринок, етап зростання, етап зрілості, етап занепаду.

Поняття «інноваційної діяльності» і «інноваційного процесу». Етапи і стадії інноваційного процесу: наука – техніка – виробництво. Фундаментальні і прикладні дослідження. Основні поняття: інноваційний продукт, інноваційна продукція, інноваційний проект, інноваційне підприємство, інноваційна інфраструктура, інноваційна діяльність.

Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування

Класифікація чинників інноваційного розвитку підприємства: економічні, технологічні, політико–правові, організаційно–управлінські, соціально–психологічні та культурні. Групи факторів інноваційного розвитку підприємств: законодавчі, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, техніко-технологічні, соціальні, екологічні, гуманітарні, інформаційні.

Різновиди ефектів інноваційної діяльності: економічний ефект, науково-технічний ефект, науковий (пізнавальний) ефект, соціальний ефект, екологічний ефект.

Показники рівня інноваційного розвитку на макроекономічному рівні: в освітніх механізмах; що відображають фінансові механізми; що відображають мотиваційні механізми; що відображають економічні механізми; що відображають інституціональні механізми.

Методи вимірювання рівня інноваційного розвитку: розрахунок зростання обсягів доходу у порівнянні з аналогом; оцінювання ефективності інновацій за показниками терміну корисного використання; застосування системи оціночних показників, які враховують інтереси різних учасників інноваційного проекту; розрахунок інтегрального (загального) ефекту від створення, виробництва та експлуатації нововведень; застосування методів компаундінгу та ануїтету у поєднанні з методом дисконтування; використання двох норм доходу на капітал.

Інформаційні ресурси для оцінки рівня інноваційного розвитку: «традиційні» статистичні

форми Державного комітету статистики України; результати спеціального інноваційного огляду, що проводиться відповідно до методології ЄС; результати регулярних оглядів конкурентоздатності, що проводяться Держкомстатом України; інформація, зібрана різними міністерствами та різними підрозділами державних установ.

Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку

Сфера інноваційної діяльності: ринок новацій, ринок чистої конкуренції нововведень, ринок інвестицій, інноваційна інфраструктура.

Поділ ринкових суб'єктів інноваційної діяльності на чотири категорії: експлеренти, пацієнти, комутанти і віаленти. Венчурне підприємство та його форми: незалежні венчурні фірми; впроваджувальні фірми; венчурні фірми, що фінансуються інвестиційними фондами; внутрішній венчур.

Особливості формування та функціонування бізнес-інкубаторів: послуги та учасники. Оцінка складових їх майбутнього успіху: бізнес-ідеї, команди і компанії.

Зв'язок інновацій досліджень та виробництва. Формування та функціонування нових організаційних структур: регіональні науково-технологічні центри; технопарки; технополіси. Необхідність спільного проведення науково-дослідницьких робіт. Організаційні форми науково-технічної кооперації: галузеві міжфірмові дослідницькі інститути; науково-технічні альянси; консорціуми; спільні підприємства.

Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері

Сутність комунікацій. Функції комунікацій. Глобальна комунікація. Поняття інформаційної технології. Модель комунікаційного процесу Лассуелла. Модель маркетингових комунікацій Н.Вінера.

Поняття інформаційного суспільства та його головні ознаки. Взаємозв'язок економіки знань та інноваційної економіки. Основні характеристики економіки знань та вирішальна роль інформаційних комунікацій.

Глобальне конкурентне середовище та інформаційно-комунікаційні системи. Основні напрями глобального перетворення економіки. Особливості інноваційного розвитку в умовах глобалізації. Основні тенденції світового науково-технічного розвитку зумовлені становленням нового технологічного укладу.

Необхідність оцінки інформаційних та комунікаційних технологій. Індекс інформаційних та комунікаційних технологій економіки знань. Індекс технологічної оснащеності. Ефективність маркетингових комунікацій в інноваційній сфері.

Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій

Розуміння важливості розвитку інноваційної інфраструктури на макроекономічному рівні. Поняття ринку інновацій та його спеціальні особливості. Об'єкти ринку інновацій. Попит на ринку інновацій. Ринкові та технологічна невизначеність інновацій.

Поняття «інноваційна інфраструктура». Основні вимоги до формування ефективного механізму функціонування інфраструктури ринку інновацій. Основні функції інноваційної інфраструктури.

Елементи інноваційної інфраструктури: фінансово-економічний супровід інноваційної діяльності; сертифікація інноваційної продукції; захист прав інтелектуальної власності та консультативне забезпечення; експертиза проектів; розроблення спеціальних програм розвитку національних технопарків та інкубаторів. Складові елементи та характеристики форм передачі технологій на ринку інновацій: некомерційна, комерційна, вертикальна, горизонтальна, активна, пасивна.

Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва

Поняття інноваційного підприємництва. Інституціональне середовище: формальні та неформальні інститути. Законодавчо-нормативна база підприємництва: «Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України» (1999 р.); Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.).

Принципи інноваційної політики. Зміст державної інноваційної політики. Чотири типи державної політики: технологічного наштоту; «ринкової орієнтації»; «соціальної орієнтації»;

політика, націлена на зміни економічної структури господарського механізму. Довгострокова та поточна інноваційна політика.

Зміст методів державного регулювання інноваційної діяльності. Класифікація інструментів державної інноваційної політики на основі підходу «попит – пропозиція». Інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу.

Регламентация та створення сприятливого інституційно-правового середовища для суб'єктів інноваційного процесу. Шляхи державного регулювання інноваційної діяльності. Форми фінансової підтримки.

Система заходів державної політики: податкова політика, пряме фінансування, надання позичок, конкурсне фінансування розробок, створення інноваційних фондів, амортизаційна політика, прямі дотації, допомога в патентній діяльності та ін. Досвід США, Великобританії та Німеччини у створенні економічних стимулів для прискорення інноваційних процесів.

Тема 8. Національні інноваційні системи

Поняття «національна інноваційна система». Загальні методичні принципи концепції національної інноваційної системи (НІС). Основні методичні підходи до визначення сутності поняття НІС. Основні складові загальної характеристики НІС. Типи НІС.

Два підходи до виокремлення основних елементів НІС: залежно від ступеня участі в інноваційному процесі та залежно від функцій в інноваційному процесі. Структури національної інноваційної системи: суб'єкти, об'єкти, система відносин та визначальні чинники.

Особливості визначення національної інноваційної системи та модель інноваційного розвитку. Поняття і модель інноваційного розвитку та її основні елементи. Види моделей інноваційного розвитку.

Домінуюча форма організації інноваційних процесів в Україні – технопарки. Чинники неефективності функціонування НІС України. Перспективні напрями науково-технічних розробок в Україні. Перспективні шляхи управління розвитком НІС

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку. Питання: 1. Циклічність розвитку. 2. Теорія довгих хвиль М. Д. Кондратьєва. 3. Класична теорія нововведень. 4. Неокласична теорія нововведень.	1
2.	Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку. Питання: 1. Основні дефініції 2. Інноваційний розвиток: основні поняття	1
3.	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування. Питання: 1. Взаємодія організації та нововведень. 2. Особливості взаємодії організації та нововведень. 3. Сприйнятливність організації до нововведень.	1
4.	Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку. Питання: 1. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій 2. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності	1
5.	Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері Питання: 1. Теоретичні і практичні засади моніторингу інновацій 2. Статистика науково-технологічної та інноваційної діяльності	1
6.	Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій.	

	Питання: 1. Виникнення нових організаційних форм управління інноваційним процесом. 2. Технопарки. 3. Технополіси. 4. Регіональні науково-промислові комплекси.	1
7.	Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва. Питання: 1. Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності. 2. Державна інноваційна політика: цілі і завдання.	1
8.	Тема 8. Національні інноваційні системи. Питання: 1. Структура національна інноваційна системи України 2. Перспективи національної інноваційної системи України	1
Всього		8

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку.	1
2.	Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку.	2
3.	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування.	2
4.	Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку.	2
5.	Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері	1
6.	Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій.	1
7.	Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	2
8.	Тема 8. Національні інноваційні системи.	1
Всього		12

7. Темі для самостійного вивчення

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку. Питання: 1. Теорія прискорення. 2. Соціально-психологічна модель.	10
2.	Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку. Питання: 1. Управління інноваційним розвитком	8
3.	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування. Питання: 1. Інноваційний потенціал та його оцінка. 2. Причини успіху та краху організацій.	10
4.	Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку. Питання: 1. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва	10

	2. Міжнародна науково-технічна кооперація	
5.	Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері Питання: 1. Склад інформації для створення наукомісткої високотехнологічної продукції 2. Інформаційні ресурси: можливості оцінки	8
6.	Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій. Питання: 1. Інноваційні центри — інкубатори. 2. Консультативні фірми. 3. Венчурні фірми. 4. Науково-технічна кооперація. Стратегічні альянси.	8
7.	Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва. Питання: 1. Захист інновацій. Система патентування та її особливості. 2. Державна підтримка інновацій. 3. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності.	8
8.	Тема 8. Національні інноваційні системи. Питання: 1. Національні інноваційні системи країн Європи 2. Світовий досвід формування національних інноваційних систем	8
Всього		70

8. Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» є способи спільної діяльності й спілкування викладача і студентів, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта/Економіка».

Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни

«Інноваційний розвиток підприємства» використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

– методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи студентів.

9. Методи контролю

У процесі навчання реалізується поточний і підсумковий семестровий контроль знань студентів.

Поточний контроль знань ведеться шляхом виконання контрольних робіт (як правило, у формі тестів), на практичних (семінарських) заняттях, у процесі виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, розрахункових робіт чи інших видів індивідуальної роботи студентів.

Підсумковий семестровий контроль відображає міру компетентності студента в певній навчальній дисципліні й проводиться у формах семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в термін, встановлений графіком навчального процесу.

Контроль успішності студентів забезпечується поєднанням традиційних видів контролю з модульно-рейтинговою системою оцінювання знань.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (залік)

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T7 – теми змістових частин

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи
2. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять

13. Список літератури

Базова література

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга». – К.:Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324с.
3. Левченко Ю. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / Ю. Г. Левченко. – К. : Кондор, 2015. – 448 с.
4. Логунова Н. А. Экономика и организация инновационной деятельности : учебн. пособ. / Н. А. Логунова, Л. В. Алексахина, Н. А. Красовская. – К. : Кондор, 2014. – 278 с.
5. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку підприємств: монографія / за ред. к.е.н., доцента Ю.С. Шипуліної. – Суми: ТОВ «ДД Папірус», 2012. – 458 с.
6. Научные основы маркетинга инноваций: монография в 3 т. Том 1. / Под ред. д.э.н. профессора С.Н. Ильяшенко. – Сумы: ООО «Печатный дом «Папирус», 2013. – 279 с.

Допоміжна література

1. Ілляшенко С. М. Інновації і маркетинг – рушійні сили економічного розвитку: монографія. Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2012. 536 с.
2. Кизим М. О. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи. К. : Ліра-К, 2014. 288 с.
3. Лазебний В. С. Основи інтелектуальної власності та її захист : монографія.К. : Ліра-К, 2014. 160 с.

4. Мартиненко В. М. Управління організаційними знаннями підприємства: теоретичний аспект : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2013. 224 с.
5. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність : навч. посіб. К: Кондор, 2015. – 242 с.
6. Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г., Ільєнко О.В. Менеджмент: Підручник. К.: Кондор-видавництво, 2012. 758 с.
7. Хомаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 274 с.
8. Череп А. В. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2015.– 442 с.

Інформаційні ресурси

1. Жаліло Я. А. Перспективи інноваційного розвитку України: аналітична доповідь [Електронний ресурс]/ Я. А. Жаліло. www.niss.gov.ua.
2. Матюшенко І. Ю. Перспективи створення НІС в Україні. http://iee.org.ua/files/alushta/13-matyushenko-perspektyvy_stv.pdf.
3. Сайт "Инновации и предпринимательство" http://innovbusiness.ru/content/hier_r_270DB25D-7CFA-4533-AF39-C5253F3AA88E.html/.
4. Слюсаренко О. О. Інноваційна активність в Україні: стан і проблеми розвитку: www.expert.Kiev.ua/.
5. Урядовий портал. www.kmu.gov.ua
6. Головне управління статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Міністерство промислової політики України <http://www.industry.com.ua>
8. Державний департамент інтелектуальної власності <http://www.sdip.gov.ua>
9. Державний фонд фундаментальних досліджень <http://www.dffd.gov.ua>